

Η γλώσσα μας

Ε' Δημοτικού

Σημειώσεις για τις/τους εκπαιδευτικούς

Περιεχόμενα

1. Διαδικασία παραγωγής γραπτού λόγου.....	2
2. Αξιοποίηση δραστηριοτήτων διαφοροποιημένης διδασκαλίας.....	3
2.1. Το μοντέλο Frayer.....	4
2.2. Κολλητοί και κολλητές ανάγνωσης.....	5
2.3. Μέσα-έξω στον κύκλο/ Εσωτερικός-Εξωτερικός κύκλος.....	6
2.4. Πάσες ερωτήσεων.....	7
2.5. Ρόλος-Κοινό-Μορφή-Θέμα.....	8
2.6. «Τι γνωρίζω; Τι θέλω να μάθω; Τι έμαθα;».....	9
2.7. Κέντρα μάθησης.....	10
2.8. Σχεδιασμός με βάση τα ενδιαφέροντα.....	11
2.9. Σκέφτομαι-Συνεργάζομαι-Μοιράζομαι.....	12
3. Χρήση πορτφόλιο.....	13
4. Αξιοποίηση ευρετηρίου λέξεων.....	14
5. Ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων.....	15

Αγαπητές/Αγαπητοί εκπαιδευτικοί,

Καλώς ήρθατε σε αυτόν τον σύντομο οδηγό που έχει σχεδιαστεί, για να σας παρέχει πρακτικές συμβουλές σχετικά με δραστηριότητες και τεχνικές που περιλαμβάνονται στο βιβλίο *Η γλώσσα μας* για την Ε' Δημοτικού. Οι οδηγίες περιλαμβάνουν προτάσεις σχετικά με:

- (1) τη διαχείριση της διαδικασίας παραγωγής γραπτού λόγου
- (2) την αξιοποίηση δραστηριοτήτων διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- (3) τη χρήση του πορτφόλιο/φακέλου εργασιών
- (4) την αξιοποίηση του ευρετηρίου λέξεων στη μαθησιακή διαδικασία
- (5) την ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων.

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Στο βιβλίο *Η γλώσσα μας* της Ε' Δημοτικού η επαναληπτική υποενότητα κάθε διδακτικής ενότητας στο Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας (ΒΜ) χτίζεται γύρω από την παραγωγή ενός γραπτού κειμένου. Σε κάθε επαναληπτική υποενότητα η διαδικασία της παραγωγής γραπτού λόγου υλοποιείται με συνέπεια μέσα από μια σειρά επαναλαμβανόμενων δραστηριοτήτων σε σπονδυλωτά βήματα:

Βήμα 1: Οι μαθήτριες/μαθητές καλούνται να συγγράψουν την πρώτη εκδοχή του κειμένου τους ατομικά ή σε ομάδες [Δραστηριότητα: *Γράφουμε...*]. Στο στάδιο αυτό ο/η εκπαιδευτικός έχει συμβουλευτικό ρόλο, ενώ οι μαθήτριες/μαθητές μπορούν να συμβουλευονται τα ειδικά σχεδιαγράμματα και τα ψηφιακά βίντεο για πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τα γλωσσικά χαρακτηριστικά των εκάστοτε κειμενικών τύπων και κειμενικών ειδών.

Βήμα 2: Οι μαθητές/μαθήτριες επιφέρουν διορθώσεις στο αρχικό τους κείμενο χρησιμοποιώντας τα κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης που περιλαμβάνονται σε σχετικό πίνακα και αφορούν ζητήματα δομής και περιεχομένου, ορθογραφίας, σύνταξης και λεξιλογίου [Δραστηριότητα: *Αξιολογούμε τα κείμενά μας βάζοντας ✓ στο κατάλληλο κουτάκι*].

Βήμα 3: Οι μαθήτριες/μαθητές καλούνται να συγγράψουν το τελικό κείμενό τους [Δραστηριότητα: *Διορθώνουμε τα κείμενά μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικά*].

Ο Οδηγός Εκπαιδευτικού που συνοδεύει τα νέα Προγράμματα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας (ΠΣ, 2023) προτείνει εκτός από την ατομική αναθεώρηση και τη διαδικασία της συλλογικής αναθεώρησης των κειμένων (βλ. Οδηγός Εκπαιδευτικού *Ελληνική Γλώσσα, Θεματικό πεδίο 1: Μελέτη και διδασκαλία των προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων στο Δημοτικό Σχολείο*, σελ. 62, <https://www.iiep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>). Πρόκειται για μια διαδικασία, κατά την οποία ένα γραπτό κείμενο γίνεται αντικείμενο συλλογικής επεξεργασίας, με σκοπό να γίνει πιο αποτελεσματικό. Τα βήματα που ακολουθούνται είναι τα εξής:

Βήμα 1: Οι μαθήτριες/μαθητές συγγράφουν την πρώτη εκδοχή του κειμένου τους ατομικά ή σε ομάδες.

Βήμα 2: Από το σύνολο των κειμένων επιλέγεται ένα προς συλλογική επεξεργασία. Η επιλογή μπορεί: (α) να γίνει με κλήρωση, (β) να είναι εθελοντική, (γ) να ακολουθεί μια σειρά, (δ) να είναι τυχαία, (ε) να γίνει με οποιονδήποτε τρόπο αποφασίσει η ομάδα. Είναι σημαντικό η/ο εκπαιδευτικός να φροντίσει να καλλιεργήσει ένα κλίμα συγγραφής στην τάξη, ώστε η αναθεώρηση να αντιμετωπίζεται από τους μαθητές/τις μαθήτριες ως κλειδί για την επιτυχημένη συγγραφή.

Βήμα 3: Το κείμενο που θα επιλεγεί παρουσιάζεται με διάφορους τρόπους, είτε γράφεται στο μισό αριστερό του πίνακα, είτε μοιράζεται φωτοτυπημένο, ή προβάλλεται στον διαδραστικό πίνακα.

Βήμα 4: Οι μαθητές/μαθήτριες συζητούν την αναθεώρηση του κειμένου χρησιμοποιώντας τα κριτήρια του πίνακα αυτο-/ετερο-αξιολόγησης και αναζητούν εναλλακτικές διατυπώσεις για σημεία που παρουσιάζουν αδυναμίες, ώστε το κείμενο να γίνει περισσότερο κατάλληλο και αποτελεσματικό για την επικοινωνιακή ανάγκη που καλείται να εξυπηρετήσει.

2. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Στο πλαίσιο εφαρμογής της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως προτείνεται από το ΠΣ και τους Οδηγούς Εκπαιδευτικού, στο βιβλίο *Η Γλώσσα μας* της Ε΄ Δημοτικού περιλαμβάνονται δραστηριότητες που επιτρέπουν τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας ως προς το περιεχόμενο, τη διαδικασία και το τελικό προϊόν.

Οι δραστηριότητες αυτές φέρουν το σύμβολο «Δουλεύουμε στον ρυθμό μας» και αποτελούν την εναλλακτική εκδοχή μιας δραστηριότητας παραγωγής γραπτού ή προφορικού λόγου. Για παράδειγμα, στην 1η ενότητα του ΒΜ ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ανάμεσα στη δραστηριότητα 7. *Αφηγούμαστε προφορικά τις μοναδικές μας ιστορίες* και τη δραστηριότητα 8. *Ζωγραφίζουμε σκηνές από τις προσωπικές μας ιστορίες και γράφουμε από κάτω μια λεζάντα*, ανάλογα με τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητριών/των μαθητών του.

Μπορεί, βέβαια, να αφήσει και τις μαθήτριες/τους μαθητές να επιλέξουν ανάλογα με το μαθησιακό τους στυλ ή τα ενδιαφέροντά τους.

Κάποιες φορές, οι δραστηριότητες διαφοροποίησης της διδασκαλίας εμφανίζονται ως διαφορετικές επιλογές μιας δραστηριότητας-ομπρέλας. Ενδεικτικά αναφέρεται η δραστηριότητα 13 της ενότητας 5.1 του ΒΜ, στην οποία οι μαθήτριες/μαθητές επιλέγουν κάποια από τις δραστηριότητες ανάλογα με το μαθησιακό τους στυλ:

13. Χωριζόμαστε σε ομάδες και επιλέγουμε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες:

α) Γινόμαστε δημοσιογράφοι και μεταδίδουμε μια είδηση για την άνοδο της θερμοκρασίας στον πλανήτη και τα αποτελέσματά της.

β) Γινόμαστε καλλιτέχνες/καλλιτέχνιδες και φτιάχνουμε ένα κολάζ με εικόνες ή ζωγραφιές για τις επιπτώσεις που έχει η άνοδος της θερμοκρασίας στον πλανήτη.

γ) Γινόμαστε ποιήτριες/ποιητές και γράφουμε στίχους για την άνοδο της θερμοκρασίας στον πλανήτη και τα αποτελέσματά της.

Τέλος, στο βιβλίο της Ε΄ Δημοτικού περιλαμβάνονται δραστηριότητες που εφαρμόζουν στρατηγικές και μέσα διαφοροποίησης της διδασκαλίας, οι οποίες αναπτύχθηκαν για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο του έργου *Επιμόρφωση στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία* (MIS:5032906). Ακολουθεί μια σύντομη παρουσίαση αυτών των στρατηγικών, καθώς και η θέση τους μέσα στα εγχειρίδια.

2.1. ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ FRAYER

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Ο σκοπός του μοντέλου Frayer είναι να αναλύσει και να προσδιορίσει λέξεις και έννοιες. Πρόκειται για έναν γραφικό οργανωτή που παρέχει τη δυνατότητα στα παιδιά να περιγράψουν μια λέξη με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους. Στα Τετράδια Εργασιών (ΤΕ) αξιοποιείται μια παραλλαγή του γραφικού οργανωτή Frayer που ανταποκρίνεται σε διαφορετικά μαθησιακά στιλ και σε διαφορετικά επίπεδα μαθησιακής ετοιμότητας. Η συγκεκριμένη παραλλαγή περιλαμβάνει τα παρακάτω τέσσερα πλαίσια που περιβάλλουν την κεντρική λέξη/έννοια/ιδέα: γραμματική κατηγορία και ορισμός, συνώνυμα, παραδείγματα και ζωγραφιά.

Οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν το μοντέλο Frayer για:

- να κατανοήσουν βαθύτερα βασικές έννοιες και λεξιλόγιο,
- να αντλήσουν από τις προηγούμενες γνώσεις και να κάνουν συνδέσεις μεταξύ των εννοιών,
- να συγκρίνουν τα χαρακτηριστικά και τα παραδείγματα,
- να σκεφτούν κριτικά και να βρουν σχέσεις μεταξύ εννοιών και να κατανοήσουν βαθύτερα τη σημασία των λέξεων,
- να επανεξετάσουν το λεξιλόγιο πριν από ένα τεστ ή ένα κουίζ.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται σε δραστηριότητες των επαναληπτικών ενοτήτων του ΤΕ [Δραστηριότητα: *Επιλέγουμε μία από τις βασικές έννοιες της ενότητας και συμπληρώνουμε τον πίνακα*]. Η/Ο εκπαιδευτικός μπορεί είτε να αξιοποιήσει τις λέξεις που προτείνονται είτε να επιλέξει άλλες που ανταποκρίνονται καλύτερα στο μαθησιακό επίπεδο της τάξης του. Συνιστάται την πρώτη φορά που ο/η εκπαιδευτικός θα υλοποιήσει τη δραστηριότητα στην τάξη να μοντελοποιήσει το είδος και την ποιότητα των επιθυμητών απαντήσεων χρησιμοποιώντας μια κοινή λέξη.

2.2. ΚΟΛΛΗΤΟΙ ΚΑΙ ΚΟΛΛΗΤΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Πρόκειται για ζευγάρια μαθητών/μαθητριών που συνεργάζονται, για να μελετήσουν ένα κείμενο. Οι κολλητοί και κολλητές ανάγνωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ποικίλα διδακτικά αντικείμενα, με στόχο την άντληση πληροφοριών, την κατανόηση ή την επεξεργασία ενός κειμένου, την υποστήριξη και την ενίσχυση της συνεργασίας. Σε μικρότερες ηλικίες οι κολλητοί και κολλητές ανάγνωσης αξιοποιούνται για την ενίσχυση της αναγνωστικής ευχέρειας, ενώ σε μεγαλύτερες ηλικίες για την ενίσχυση της αναγνωστικής κατανόησης.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στην ενότητα της γιορτής των Χριστουγέννων στην ενότητα 9 του ΒΜ στη δραστηριότητα 4. *Γινόμαστε κολλητοί/κολλητές ανάγνωσης. Η δασκάλα/Ο δάσκαλός μας χωρίζει σε ζευγάρια και απαντάμε στο ερώτημα του πίνακα, σελ. 62.* Για την υλοποίηση της δραστηριότητας η/ο εκπαιδευτικός οργανώνει τα ζευγάρια των κολλητών ανάγνωσης και το έργο τους ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1: Αξιολογεί την ετοιμότητα των μαθητών/μαθητριών να προσεγγίσουν τη νέα γνώση.

Βήμα 2: Δημιουργεί μια ιεραρχική λίστα στην οποία κατατάσσει τους μαθητές/τις μαθήτριες ξεκινώντας απ' αυτούς/απ' αυτές που είναι στο υψηλότερο επίπεδο ετοιμότητας και στη συνέχεια χωρίζει τη λίστα στη μέση. Από τη διαδικασία αυτή προκύπτουν δύο λίστες με τα ονόματά τους.

Βήμα 3: Ξεκινά κάνοντας ένα ζεύγος με τον μαθητή/τη μαθήτρια που είναι πρώτος/πρώτη στην πρώτη λίστα με τον μαθητή/τη μαθήτρια που είναι πρώτος/πρώτη στη δεύτερη κ.ο.κ. (Εάν χρειαστεί μπορεί να τροποποιήσει τη διαδικασία κατά την κρίση του, λαμβάνοντας υπόψη τους μαθητές/τις μαθήτριες με μαθησιακές δυσκολίες ή ειδικές ανάγκες).

Βήμα 4: Δίνει χρόνο σε όλες και όλους να συνομιλήσουν με τους κολλητούς ή τις κολλητές τους και να γνωριστούν.

Βήμα 5: Επιλέγει το κείμενο που θα αναθέσει προς μελέτη, ανακοινώνει τον στόχο της ανάγνωσης και το έργο/δραστηριότητα που θα ολοκληρώσουν. Εάν οι κολλητοί/κολλητές ανάγνωσης χρησιμοποιούνται για την καλλιέργεια της αναγνωστικής ευχέρειας, οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν: α) να διαβάζουν ταυτόχρονα ή β) ο πρώτος μαθητής/η πρώτη μαθήτρια να διαβάζει μια παράγραφο, ο δεύτερος/η δεύτερη να ακούει την υποδειγματική ανάγνωση και έπειτα να διαβάζει την ίδια παράγραφο.

Εάν οι κολλητοί/κολλητές ανάγνωσης χρησιμοποιούνται για την καλλιέργεια της αναγνωστικής κατανόησης, οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να εξηγούν με δικά τους λόγια το περιεχόμενο του κειμένου, να κατασκευάζουν έναν γραφικό οργανωτή του κειμένου, να συζητούν και να απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης, να καταγράφουν τις σημειώσεις τους και τα σχόλιά τους σε ένα φύλλο καταγραφής.

Βήμα 6: Υπενθυμίζει σε όλους να παρέχουν ανατροφοδότηση ο ένας στον άλλον είτε κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης είτε με το τέλος της διαδικασίας.

2.3. ΜΕΣΑ-ΕΞΩ ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ/ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Είναι μια συνεργατική τεχνική μάθησης. Οι μαθήτριες/μαθητές σχηματίζουν δύο ομόκεντρους κύκλους και περιστρέφονται διαδοχικά, για να συνομιλήσουν με τον επόμενο συμμαθητή/την επόμενη συμμαθήτρια, προκειμένου να απαντήσουν ή να συζητήσουν τις ερωτήσεις της/του εκπαιδευτικού. Αυτή η μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή ποικίλων πληροφοριών, την παραγωγή νέων ιδεών και την επίλυση προβλημάτων.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στην ενότητα 5.2 του ΒΜ στη δραστηριότητα 10. *Εξηγούμε στις συμμαθήτριες/στους συμμαθητές μας τα παρακάτω περιβαλλοντικά προβλήματα με την τεχνική μέσα-έξω στον κύκλο*, σελ. 56. Για την εφαρμογή της τεχνικής ο/η εκπαιδευτικός θέτει μια συγκεκριμένη ερώτηση στους μαθητές/στις μαθήτριες. Ο ρόλος του/της είναι να διευκολύνει και να καθοδηγήσει τις συζητήσεις. Χωρίζει την τάξη σε δύο ομάδες. Ο εσωτερικός κύκλος σχηματίζεται από τη μία ομάδα και η άλλη σχηματίζει έναν εξωτερικό κύκλο. Οι μαθήτριες/μαθητές στον εσωτερικό κύκλο κάθονται απέναντι στις μαθήτριες/στους μαθητές του εξωτερικού κύκλου. Οι μαθητές/μαθήτριες έχουν συγκεκριμένο χρόνο να σκεφτούν ενδεχόμενες απαντήσεις. Στη συνέχεια, κάθε μαθητής/μαθήτρια στον εσωτερικό κύκλο έχει συγκεκριμένο χρόνο να μοιραστεί τις απόψεις του/της σχετικά με την ερώτηση με τον συμμαθητή/τη συμμαθήτριά του/της από τον εξωτερικό κύκλο και αντίστροφα. Με το σήμα της/του εκπαιδευτικού, οι μαθήτριες/μαθητές κάνουν ένα βήμα προς τα αριστερά στον εξωτερικό κύκλο και κάνουν μια άλλη γρήγορη συζήτηση με τον νέο συνεργάτη τους/τη νέα συνεργάτιδά τους. Η/Ο εκπαιδευτικός δίνει επαρκή χρόνο στους μαθητές/στις μαθήτριες να καταγράψουν νέες ιδέες και πληροφορίες από τις συζητήσεις τους στα σημειωματάρια τους. Αντί σε κύκλους οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να κινηθούν διαδοχικά από θρανίο σε θρανίο.

Για την εκμάθηση νέου λεξιλογίου μπορεί να εφαρμοστεί μια παραλλαγή της δραστηριότητας, στην οποία οι μαθητές/μαθήτριες του εσωτερικού κύκλου περιγράφουν στους συνεργάτες/στις συνεργάτιδες τους τη νέα λέξη. Χρησιμοποιώντας τις περιγραφές, ο συνεργάτης/η συνεργάτιδα πρέπει να μαντέψει τη λέξη που περιγράφεται. Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να τροποποιήσει το χρονικό διάστημα με κάθε συνεργάτη/συνεργάτιδα. Για παράδειγμα, οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να περάσουν 1 λεπτό με τον πρώτο συμμαθητή/την πρώτη συμμαθήτριά τους, 3 λεπτά με τον δεύτερο συμμαθητή/τη δεύτερη συμμαθήτριά τους και 2 λεπτά με τον τρίτο συμμαθητή/την τρίτη συμμαθήτριά τους.

2.4. ΠΑΣΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Οι πάσες ερωτήσεων είναι ένα παιχνίδι ερωτήσεων, στο οποίο ο/η εκπαιδευτικός διατυπώνει μία ερώτηση και δίνει «πάσα» στον μαθητή/στη μαθήτριά, για να την απαντήσει. Εάν η ερώτηση απαντηθεί σωστά, η μαθήτριά/ο μαθητής μπορεί να επιχειρήσει να βάλει καλάθι (κατάλληλο για παιδιά μικρότερης ηλικίας). Εάν δυσκολεύεται να απαντήσει ή απαντήσει λάθος, δίνει «πάσα» σε ένα συμμαθητή/σε μια συμμαθήτριά του. Το παιχνίδι αξιοποιείται για την ενίσχυση της εμπλοκής των μαθητριών/μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία, τη διερεύνηση των απόψεών τους, την ενίσχυση της κριτικής σκέψης, την ανακεφαλαίωση και εμπέδωση βασικών ερωτήσεων/σημείων της διδασκαλίας αλλά και για την αξιολόγηση της μάθησης. Μπορεί, ακόμη, να χρησιμοποιηθεί ως τεχνική διαχείρισης της τάξης, καθώς στις ερωτήσεις απαντούν μόνο οι μαθητές/μαθήτριες που κρατούν τη μπάλα κάθε φορά.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στην ενότητα 5.1. του ΤΕ στη δραστηριότητα 10. *Γιατί κινδυνεύει η Γη; Τι μπορούμε να κάνουμε, ώστε να την προστατέψουμε; Χρησιμοποιούμε αιτιολογικές και αποτελεσματικές προτάσεις, παίζοντας πάσες ερωτήσεων*, σελ. 13. Ο/η εκπαιδευτικός οργανώνει το παιχνίδι ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1: Αποφασίζει με βάση τον στόχο της διδασκαλίας α) τις ερωτήσεις που θα θέσει, β) τη σειρά των ερωτήσεων και γ) τα πρόσωπα στα οποία θα τις απευθύνει.

Βήμα 2: Προσαρμόζει τις ερωτήσεις με βάση την ετοιμότητα των παιδιών.

Βήμα 3: Εξηγεί τους κανόνες του παιχνιδιού και ξεκινάει το παιχνίδι.

Βήμα 4: Αξιοποιεί τις απαντήσεις των μαθητριών/μαθητών και τις συνθέτει, για να διευρύνει την κατανόηση. Εναλλακτικά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει παραλλαγή του παιχνιδιού, η οποία να συνδυάζεται με την τεχνική της ιδεοθύελλας. Σε αυτή την παραλλαγή, ο/η εκπαιδευτικός θέτει μία ερώτηση σε όλη την τάξη και οι «πάσες» ανταλλάσσονται μεταξύ των μαθητών/μαθητριών. Όλα τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να διατυπώσουν τις απόψεις τους, να εκφραστούν, να διαμορφώσουν ιδέες και να συνδυάσουν τις απαντήσεις τους με αυτές των συμμαθητών/συμμαθητριών τους.

2.5. ΡΟΛΟΣ-ΚΟΙΝΟ-ΜΟΡΦΗ-ΘΕΜΑ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Το RAFT (Role-Audience-Form-Topic=Ρόλος-Κοινό-Μορφή-Θέμα) είναι ένας πίνακας ή ένας γραφικός οργανωτής, ο οποίος καθοδηγεί τους μαθητές/τις μαθήτριες στην παραγωγή γραπτού λόγου. Όλοι και όλες ενθαρρύνονται να σκεφτούν και να κατανοήσουν το ρόλο τους ως συγγραφείς αναλαμβάνοντας συγκεκριμένο ρόλο, λαμβάνοντας υπόψη το κοινό που θα απευθυνθούν, τη μορφή του κειμένου που θα δημιουργήσουν και το θέμα που θα προσεγγίσουν. Ο πίνακας μπορεί να αξιοποιηθεί ως δραστηριότητα επεξεργασίας, ως υλικό στο πλαίσιο των κέντρων ή σταθμών μάθησης αλλά και ως δραστηριότητα αξιολόγησης.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στην ενότητα 4.1 του ΒΜ στη δραστηριότητα 10. *Φτιάχνουμε τη δική μας διαφήμιση. Μπορούμε να πάρουμε βοήθεια για να «χτίσουμε» τη διαφήμισή μας από τον παρακάτω πίνακα*, σελ. 15. Η ίδια τεχνική εφαρμόζεται και στην ενότητα της 28ης Οκτωβρίου στην ενότητα 9 του ΒΜ στη δραστηριότητα 9. *Κάνουμε ιστορική έρευνα και ρίχνουμε περισσότερο φως στα γεγονότα της εποχής. Χωριζόμαστε σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα διαλέγει μια διαφορετική αποστολή*, σελ. 51. Ο/Η εκπαιδευτικός σχεδιάζει τη δραστηριότητα ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1: Αποφασίζει: α) τον ρόλο που θα έχουν οι μαθήτριες/μαθητές, β) το κοινό που θα διαβάσει το κείμενο: μπορεί να είναι ο δάσκαλος ή η δασκάλα, οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριες, άνθρωποι μιας πόλης κ.λπ., γ) τη μορφή: ψηφιακή, έντυπη, ραδιοφωνική διαφήμιση, γράμμα, ειδήσεις, ποίημα, συνταγή κ.λπ. και δ) το θέμα: ένα ψηφιακό προϊόν, μια υπηρεσία, μια εφαρμογή ή ο τίτλος: κακουχίες στο μέτωπο, συνταγές, ειρήνη κ.ά.

Βήμα 2: Μπορεί να διαφοροποιήσει τα παραπάνω στοιχεία:

Ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα προσαρμόζει: α) τον ρόλο και το κοινό χρησιμοποιώντας στοιχεία περισσότερο ή λιγότερο οικεία στους μαθητές/στις μαθήτριες, β) τη μορφή, η οποία μπορεί να συνδέεται με σύντομα ή εκτενή κείμενα και γ) το θέμα, το οποίο μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο οικείο, πιο συγκεκριμένο/δομημένο ή πιο αφηρημένο. Ως προς τα ενδιαφέροντα: Προσαρμόζει τους ρόλους στα ενδιαφέροντα των παιδιών. Ως προς το μαθησιακό προφίλ: Προσαρμόζει τη μορφή στις διαφορετικές μαθησιακές προτιμήσεις των παιδιών. Η μορφή μπορεί να ανταποκρίνεται στον προφορικό/γλωσσικό, στον οπτικό ή στον κιναισθητικό τύπο.

Βήμα 3: Παρουσιάζει ένα παράδειγμα και δείχνει τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιούνται τα στοιχεία Ρόλος-Κοινό-Μορφή-Θέμα για την παραγωγή του γραπτού κειμένου.

Βήμα 4: Εισάγει τους μαθητές/τις μαθήτριες στη δραστηριότητα.

2.6. ΤΙ ΓΝΩΡΙΖΩ; ΤΙ ΘΕΛΩ ΝΑ ΜΑΘΩ; ΤΙ ΕΜΑΘΑ;

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Τα διαγράμματα KWL (Know-Want to know-Learned=Τι γνωρίζω; Τι θέλω να μάθω; Τι έμαθα;) είναι γραφικοί οργανωτές που βοηθούν τους μαθητές/τις μαθήτριες να οργανώνουν πληροφορίες πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από ένα μάθημα. Τα πρώτα δύο βήματα (Τι γνωρίζω; Τι θέλω να μάθω;) μπορούν να ενεργοποιήσουν τις προηγούμενες γνώσεις, να ενθαρρύνουν τις μαθήτριες/τους μαθητές να κάνουν προβλέψεις και να μοιραστούν τους στόχους του μαθήματος. Το τελευταίο βήμα συμβαίνει μετά την ανάγνωση και τη διδασκαλία, όταν οι μαθητές/μαθήτριες επιβεβαιώνουν τι έχουν διαβάσει και ποιες νέες πληροφορίες και γεγονότα έχουν μάθει.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στους προοργανωτές των ενοτήτων καθώς και στις αναστοχαστικές δραστηριότητες κάθε υποενότητας [Δραστηριότητα: Φεύγοντας...].

Στον προοργανωτή κάθε ενότητας οι μαθητές/μαθήτριες ξεκινούν με ένα καταιγισμό ιδεών **σχετικά με ό,τι γνωρίζουν** γύρω από ένα θέμα. Οι πληροφορίες αυτές καταγράφονται στον πίνακα ή ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές/τις μαθήτριες να τις καταγράψουν στη στήλη K ενός γραφικού οργανωτή KWL, τον οποίο θα κρατά αναρτημένο στην τάξη. Είναι χρήσιμο η/ο εκπαιδευτικός να ζητήσει από τους μαθητές/τις μαθήτριες να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το πού και πώς έμαθαν τις πληροφορίες και να τους/τις βοηθήσει να οργανώσουν τις ιδέες σε γενικές κατηγορίες.

Στη συνέχεια, οι μαθητές/μαθήτριες δημιουργούν μια λίστα ερωτήσεων σχετικά με **αυτό που θέλουν να μάθουν** για το θέμα. Αυτές οι ερωτήσεις καταγράφονται στον πίνακα και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές/τις μαθήτριες να τις καταγράψουν στη στήλη W ενός γραφικού οργανωτή KWL, τον οποίο θα κρατά αναρτημένο στην τάξη. Μερικοί μαθητές και μερικές μαθήτριες ίσως να μην ξέρουν από πού να ξεκινήσουν, αν δεν έχουν πολλές γνώσεις σχετικά με το θέμα. Γι' αυτό, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να έρθει προετοιμασμένος/-η με το δικό του σύνολο ερωτήσεων, που θα συνδέουν τις ερωτήσεις των μαθητριών/μαθητών με την ιδέα στο κείμενο. Μια συχνή πρόκληση για τον/την εκπαιδευτικό είναι πώς να αντιμετωπίσει τις παρανοήσεις που μοιράζονται οι μαθητές/μαθήτριες. Μερικές φορές, μπορεί να τις προσεγγίζει σε αυτό το σημείο της διαδικασίας. Άλλες φορές, μπορεί να διατηρεί τις παρανοήσεις, έτσι ώστε οι ίδιες οι μαθήτριες/οι ίδιοι οι μαθητές να μπορούν να τις αναθεωρήσουν, καθώς προχωρούν στη μαθησιακή διαδικασία. [Ενδεικτικές δραστηριότητες: *Λέμε τις απόψεις μας, σημειώνουμε λέξεις-κλειδιά στον πίνακα και φτιάχνουμε ένα συννεφόλεξο! / Καταγράφουμε τις απόψεις μας στον πίνακα με λέξεις-κλειδιά, τις καταμετράμε και φτιάχνουμε μια γραφική παράσταση].*

Στο τέλος κάθε ενότητας, οι μαθητές/μαθήτριες απαντούν σε ένα ερώτημα σχετικά με **όσα έμαθαν** στην ενότητα. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές/τις μαθήτριες να απαντήσουν τις ερωτήσεις που είχαν θέσει στην αρχή της ενότητας, να τις αναθεωρήσουν ή ακόμη και να προσθέσουν νέες. [Ενδεικτικές δραστηριότητες: *Επιστρέφουμε στη δραστηριότητα 1 της υποενότητας. Τι μπορούμε να διορθώσουμε ή να προσθέσουμε στις απαντήσεις μας, σύμφωνα με όλα αυτά που συζητήσαμε; / Τι μάθαμε; Τι άλλο θα θέλαμε να μάθουμε;]*

2.7. ΚΕΝΤΡΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Τα Κέντρα Μάθησης (Learning Centers), είναι περιοχές μελέτης και δράσης μέσα στην τάξη. Δίνουν ευκαιρίες ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων, προκειμένου οι μαθήτριες/μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες, να ενισχύσουν την κατανόησή τους, να επεκτείνουν το περιεχόμενο της μάθησης σε νέους τομείς ενδιαφέροντος ή να εμβαθύνουν σε πληροφορίες που έχουν ήδη αποκτήσει. Μπορούν να αξιοποιηθούν με κυκλική εναλλαγή, καθώς επιτρέπουν τη μετακίνηση των μαθητών/μαθητριών στα Κέντρα Μάθησης. Προετοιμάζονται από τον/την εκπαιδευτικό και μπορούν να περιλαμβάνουν δραστηριότητες στην ολομέλεια αλλά και διαφοροποιημένες δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι μαθήτριες/μαθητές τι αναμένεται από αυτούς/αυτές και να ενθαρρύνονται να διαχειρίζονται το χρόνο τους.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στην ενότητα της 25ης Μαρτίου στην ενότητα 9 του ΒΜ στη δραστηριότητα 7. *Δημιουργούμε στην τάξη κέντρα μάθησης και δημιουργικότητας. Μπορούμε να επιλέξουμε από τα παρακάτω κέντρα ή να προσθέσουμε δικά μας, σελ. 73.* Για την υλοποίηση των Κέντρων Μάθησης χρειάζεται να ληφθούν υπόψη οι παρακάτω παράγοντες:

- Ο **χώρος**: Τα Κέντρα Μάθησης έχουν καθορισμένη θέση ή χώρο μέσα στην τάξη. Αυτός ο χώρος μπορεί να είναι λίγα θρανία δίπλα στον τοίχο, μια γωνιά της τάξης, μερικά μαξιλάρια κ.λπ.
- Η **πινακίδα**: Το κάθε Κέντρο Μάθησης πρέπει να έχει σαφή ετικέτα ή τίτλο, έτσι ώστε τα παιδιά να αναγνωρίζουν τον σκοπό τους.
- Οι **οδηγίες**: Είναι σημαντικό σε κάθε Κέντρο Μάθησης να υπάρχουν σαφείς οδηγίες σε καρτέλες, έτσι ώστε τα παιδιά να γνωρίζουν τι πρέπει να ολοκληρώσουν και σε πόσο χρόνο. Στην πραγματικότητα, οι καρτέλες αυτές περιγράφουν τις δραστηριότητες που πρέπει να γίνουν στο Κέντρο και τη σειρά με την οποία πρέπει να ολοκληρωθούν.
- Οι **πόροι**: Στα Κέντρα Μάθησης πρέπει να βρίσκεται το πληροφοριακό υλικό και οτιδήποτε άλλο χρειαστούν οι μαθήτριες/μαθητές (χάρτες, μολύβια, χαρτόνια, ραδιόφωνα, μικρόφωνα, υπολογιστής, φωτογραφίες κ.λπ.).
- Οι **μαθήτριες και οι μαθητές**. Εφαρμόζεται ευέλικτη ομαδοποίηση των μαθητών/μαθητριών, η οποία δεν είναι απαραίτητα σταθερή σε όλα τα μαθήματα.

Όταν κάποιος μαθητής και κάποιες μαθήτριες εργάζονται στο Κέντρο Μάθησης, μια άλλη ομάδα μπορεί να εργάζεται με την/τον εκπαιδευτικό και μια τρίτη να εργάζεται αυτόνομα.

2.8. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Όταν λαμβάνονται υπόψη τα ενδιαφέροντα των παιδιών, προκαλείται περιέργεια και δημιουργούνται περισσότερα κίνητρα εμπλοκής στη μαθησιακή διαδικασία. Ο σχεδιασμός με βάση τα ενδιαφέροντα των παιδιών τα ενθαρρύνει να ανακαλύψουν τι καινούριο μπορεί να τους αρέσει. Τόσο οι δραστηριότητες όσο και οι συζητήσεις σε θέματα που απασχολούν τα παιδιά και τα οποία σχετίζονται με προσωπικές τους εμπειρίες, επιτρέπουν να αποκτήσει νόημα για αυτά το περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος. Σχεδιάζοντας με βάση τα ενδιαφέροντά τους, δίνεται στα παιδιά η δυνατότητα να ανακαλύψουν τον δικό τους προσωπικό χώρο, να εξερευνήσουν τον εαυτό τους, να εκδηλώσουν τα ενδιαφέροντά τους και να οδηγηθούν σε αποτελεσματική μάθηση.

Πώς υλοποιείται:

Η τεχνική εφαρμόζεται σε πλήθος δραστηριοτήτων που αφήνουν τους μαθητές/τις μαθήτριες να επιλέξουν τη δραστηριότητα με την οποία επιθυμούν να ασχοληθούν. Ενδεικτικά αναφέρεται η εφαρμογή της τεχνικής στην ενότητα 7.1 του ΒΜ στη δραστηριότητα 6. *Κάνουμε έρευνα με βάση τα ενδιαφέροντά μας: Δουλεύουμε ατομικά και ταξινομούμε από το 1 (περισσότερο) ως το 4 (λιγότερο) τι θα θέλαμε να μάθουμε σχετικά με τη γλώσσα και τις γλώσσες του κόσμου, σελ. 11.* Στη συγκεκριμένη τεχνική η διδασκαλία ξεκινά με τον προσδιορισμό των ενδιαφερόντων των μαθητριών/μαθητών και των δεξιοτήτων που έχουν ήδη αποκτήσει. Η διδασκαλία σχεδιάζεται με βάση τα ενδιαφέροντα των παιδιών και εστιάζει σε όσα χρειάζεται πραγματικά να κατανοήσουν.

2.9. ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ- ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΑΙ- ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΙ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Το Σκέφτομαι-Συνεργάζομαι-Μοιράζομαι (Think-Pair-Share) είναι μια συνεργατική πρακτική διδασκαλίας. Οι μαθητές/μαθήτριες εργάζονται σε ζεύγη για να λύσουν ένα πρόβλημα ή για να απαντήσουν σε μια ερώτηση. Η πρακτική αξιοποιείται για την επεξεργασία ενός θέματος, μιας έννοιας ή για την αξιολόγηση της μάθησης. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να παρακολουθεί τις συζητήσεις των μαθητριών/μαθητών και να παρέχει ανατροφοδότηση. Η τεχνική συμβάλλει στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης, της συνεργασίας, των δεξιοτήτων επικοινωνίας και της διαμόρφωσης ιδεών.

Πώς υλοποιείται:

Η συγκεκριμένη τεχνική εφαρμόζεται στην ενότητα 3.4. του ΤΕ στη δραστηριότητα 2.β., σελ.60. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να εφαρμόσει την τεχνική ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1: Επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα δημιουργηθούν τα ζεύγη (τυχαία, με δική του επιλογή, με επιλογή των μαθητών/μαθητριών κ.λπ.).

Βήμα 2: Επιλέγει το υλικό που θα μελετήσουν οι μαθήτριες/μαθητές και θέτει την ερώτηση στην οποία θα πρέπει να απαντήσουν.

Βήμα 3: Δίνει χρόνο σε όλους/όλες να σκεφτούν ατομικά.

Βήμα 4: Στη συνέχεια, οργανώνει τις μαθήτριες/τους μαθητές σε ζεύγη και δίνει χρόνο να μοιραστούν τις απαντήσεις τους, να τις συνδυάσουν και να επιλέξουν ποιες και με ποιον τρόπο θα παρουσιάσουν στην τάξη.

Βήμα 5: Η/Ο εκπαιδευτικός καλεί τις μαθήτριες/τους μαθητές να μοιραστούν τις απόψεις τους προφορικά σε μια ομαδική συζήτηση στην τάξη, κάνοντας μια γραπτή εργασία ή εκφωνώντας έναν λόγο. Οι μαθητές/μαθήτριες εργάζονται πρώτα ατομικά, σκέφτονται ή κρατούν σημειώσεις για την απάντηση που θεωρούν κατάλληλη. Στη συνέχεια, συνεργάζονται σε ζεύγη και μοιράζονται, συζητούν και ολοκληρώνουν την απάντησή τους.

3. ΠΟΡΤΦΟΛΙΟ/ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Πρόκειται για τη συστηματική συλλογή μαθητικών κειμένων, τα οποία έχουν επιλεγεί με βάση συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και προκαθορισμένα κριτήρια. Ο φάκελος μπορεί να περιλαμβάνει τις διαφορετικές απόπειρες συγγραφής των μαθητών/μαθητριών, κείμενα γραμμένα στις γλώσσες που γνωρίζουν (φάκελος γλωσσών) ή διαφορετικές εκδοχές του ίδιου κειμένου, ύστερα από συλλογική διαπραγμάτευση και ανταλλαγή απόψεων (βλ. Οδηγός Εκπαιδευτικού Ελληνική Γλώσσα, Θεματικό πεδίο 2: *Κειμενικά Είδη και Πολυτροπικότητα*, σελ. 27 <https://www.iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>).

Πώς δημιουργείται και πώς χρησιμοποιείται:

Κάθε μαθητής/μαθήτρια διατηρεί έναν φάκελο (έντυπο ή ψηφιακό) στον οποίο συγκεντρώνει τα γραπτά ή ψηφιακά κείμενά του/της. Στον φάκελο περιλαμβάνονται πρόχειρα σχέδια, τελικές εκδοχές, σχόλια του/της εκπαιδευτικού, αυτοαξιολογήσεις και ετεροαξιολογήσεις από τις συμμαθήτριές/τους συμμαθητές του/της. Είναι ένα πρακτικό και χρήσιμο εργαλείο με το οποίο ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να παρακολουθεί την πρόοδο των παιδιών και να τους παρέχει εξατομικευμένη ανατροφοδότηση. Παράλληλα, οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να επανεξετάζουν τα προηγούμενα κείμενά τους και να παρατηρούν την εξέλιξή τους. Επίσης, μπορούν να ανατρέχουν σε αυτά, για να εντοπίσουν υλικό ή να τα χρησιμοποιήσουν ως πρότυπα για μελλοντικές εργασίες.

4. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΛΕΞΕΩΝ

Τι είναι και για ποιους στόχους αξιοποιείται:

Το ευρετήριο λέξεων είναι ένας κατάλογος λέξεων που οργανώνεται αλφαβητικά. Χρησιμοποιείται κυρίως για να διευκολύνει τους μαθητές/τις μαθήτριες να αναζητούν λέξεις που τους/τις έχουν δυσκολέψει κατά την επεξεργασία των ενοτήτων και να ανακαλούν γρήγορα πληροφορίες για τις λέξεις αυτές. Συνεπώς, το ευρετήριο αξιοποιείται για την ενίσχυση της αναζήτησης, κατανόησης και εμπέδωσης λεξιλογίου αλλά και για την καλλιέργεια δεξιοτήτων έρευνας και αυτονομίας στη μελέτη. Επιπλέον, βοηθά στην ταξινόμηση και οργάνωση της γνώσης, καθιστώντας την πρόσβαση στο περιεχόμενο πιο εύκολη και αποτελεσματική.

Πώς δημιουργείται και πώς χρησιμοποιείται:

Οι μαθήτριες και οι μαθητές καταγράφουν νέες λέξεις που συναντούν, οργανώνοντάς τες σε κατηγορίες (π.χ. συναισθήματα, λεξιλόγιο για περιγραφές, ρήματα δράσης, θεματικό λεξιλόγιο, επιστημονικό λεξιλόγιο κ.ά.). Το ευρετήριο μπορεί να είναι ένα ατομικό τετράδιο, ένα κοινόχρηστο έντυπο στην τάξη, ή και ένα ψηφιακό αρχείο/μια ψηφιακή εφαρμογή.

Σε κάθε γραπτή εργασία, οι μαθήτριες/μαθητές ενθαρρύνονται να συμβουλεύονται το ευρετήριο, για να εμπλουτίσουν τα κείμενά τους. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να ενσωματώσει το ευρετήριο σε παιχνίδια λέξεων και ασκήσεις γραπτής έκφρασης ή παραγωγής προφορικού λόγου. Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να χρησιμοποιήσουν νέες λέξεις σε προτάσεις ή προφορικά, ή ακόμα και να γράψουν σύντομα κείμενα με λέξεις από το ευρετήριο.

5. ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Στο τέλος κάθε ενότητας του σχολικού εγχειριδίου υπάρχει μία σελίδα αφιερωμένη στην ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων που φέρει τον τίτλο *Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία*. Στη σελίδα αυτή προτείνονται βιβλία με θεματικές σχετικές με αυτές της ενότητας. Οι προτεινόμενες βιβλιογραφικές επιλογές είναι ενδεικτικές, δίνοντας τη δυνατότητα στην/στον εκπαιδευτικό να επιλέξει είτε κάποιο από τα προτεινόμενα βιβλία είτε κάποιο άλλο από τη σχολική ή προσωπική της/του βιβλιοθήκη, εφόσον διαθέτει συναφή θεματική. Η επιλογή μπορεί να αφορά τόσο έντυπα όσο και ηλεκτρονικά βιβλία, είτε πρόκειται για ένα «αισθητικά δικαιωμένο» λογοτεχνικό έργο είτε για ένα βιβλίο γνώσεων με χαρακτηριστικά, όπως «η εγκυρότητα των πληροφοριών, η λογική οργάνωση της ύλης και η σαφήνεια της γλώσσας» (βλ. Οδηγό Εκπαιδευτικού, Θεματικό πεδίο 5: *Ανάγνωση βιβλίων/εκτεταμένων κειμένων*, σελ. 10, 13, <https://www.iep.edu.gr/el/nea-ps-pronoli>). Για τον λόγο αυτό, οι δραστηριότητες που προτείνονται σε κάθε φάση προσέγγισης ενός βιβλίου είναι γενικές, ώστε να μπορούν να αξιοποιηθούν σε οποιοδήποτε βιβλίο. Οι δραστηριότητες είναι χωρισμένες σε τρεις ομάδες, οι οποίες αντιστοιχούν στα εξής τρία στάδια προσέγγισης ενός βιβλίου:

- **Πριν την ανάγνωση:** Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου. Στόχος είναι να δοθούν τα κίνητρα για την ανάγνωση του επιλεγμένου βιβλίου μέσα από τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα εισαγάγει τη μαθήτριά/τον μαθητή σε αυτό που θα ακολουθήσει και θα κινητοποιήσει το ενδιαφέρον του.
- **Κατά την ανάγνωση:** Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας. Στο στάδιο αυτό, διαβάζουμε το βιβλίο και ξεκινούν οι συζητήσεις και οι δραστηριότητες για το περιεχόμενο και τη μορφή του βιβλίου.
- **Μετά την ανάγνωση:** Η ιστορία γίνεται δική μας. Οι δραστηριότητες της φάσης αυτής είναι πιο διευρυμένες και προκύπτουν από θέματα και προβληματισμούς που εξήχθησαν από το βιβλίο σε προηγούμενα στάδια.

Ο Οδηγός Εκπαιδευτικού που αφορά τη λογοτεχνία εκτός από τη στοχοθεσία και το θεωρητικό πλαίσιο για τη «διδασκαλία» και αξιολόγηση της λογοτεχνίας στο δημοτικό σχολείο, περιλαμβάνει ένα πολύ πλούσιο υλικό προς αξιοποίηση, όπως:

- Στρατηγικές ενθάρρυνσης της φιλιαναγνωσίας στο σχολείο (καλλιέργεια της μεγαλόφωνης ανάγνωσης, έμφαση στη σιωπηρή ανάγνωση, αναγνωστική γωνιά, ομάδες ανάγνωσης, βιβλιοπαρουσιάσεις, το δεκάλεπτο της ανάγνωσης κ.ά.).
- Παραδείγματα αξιοποίησης λογοτεχνικού βιβλίου στο πλαίσιο της σχολικής τάξης (Βιβλία: «Το Υπναρούδι και η Ελεάννα σε φανταστικές περιπέτειες»- Αργυρώ Μουντάκη/εκδόσεις Πατάκη, «Μόμο»-Michael Ende).
- Παράρτημα που περιλαμβάνει:

1. Παιγνιώδεις δραστηριότητες αξιοποίησης λογοτεχνικού βιβλίου:

Δραστηριότητες δημιουργίας ευνοϊκού αναγνωστικού κλίματος,

Δραστηριότητες γνωριμίας με τα διάφορα λογοτεχνικά είδη,

Δραστηριότητες σύνδεσης με άλλες μορφές τέχνης,

Δραστηριότητες που ενισχύουν τη συνεργασία με την οικογένεια και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον,

Δημιουργικές δραστηριότητες συγγραφής.

2. Δραστηριότητες Φιλιαναγνωσίας:

Για τη γνωριμία με το βιβλίο,

Για τα είδη των κειμένων,

Για τα δομικά στοιχεία των κειμένων.

3. Πίνακα προτεινόμενων βιβλίων ανά ζεύγος τάξεων.

Πηγές

- Δραστηριότητες διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Έργο: *Επιμόρφωση στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία* (MIS:5032906), Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.
- Οδηγός Εκπαιδευτικού Ελληνική Γλώσσα, Θεματικό πεδίο 1: *Μελέτη και διδασκαλία των προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων στο Δημοτικό Σχολείο*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, <https://www.iiep.edu.gr/el/nea-ps-pronoli>
- Οδηγός Εκπαιδευτικού Ελληνική Γλώσσα, Θεματικό πεδίο 2: *Κειμενικά Είδη και Πολυτροπικότητα*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, <https://www.iiep.edu.gr/el/nea-ps-pronoli>
- Οδηγός Εκπαιδευτικού, Θεματικό πεδίο 5: *Ανάγνωση βιβλίων/εκτεταμένων κειμένων*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, <https://www.iiep.edu.gr/el/nea-ps-pronoli>
- Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο (ΦΕΚ 684/τ.Β/09.02.2023), <https://www.iiep.edu.gr/el/nea-ps-pronoli>

Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης: Σταυρούλα Αντωνοπούλου

Σύλληψη & Δημιουργία: Άννα Ν. Αφεντουλίδου,
Ουρανία Βοσκάκη, Ζωή Ιωαννίδου, Ιωάννης
Λεύκος, Βασιλική Μακρή, Μαρία Σουκαλοπούλου,
Ασημάκης Φλιάτουρας

Τεχνική Υλοποίηση: Ουρανία Βοσκάκη, Ιωάννης
Λεύκος, Αλέξανδρος-Φώτιος Μήτσης, Σταυρούλα
Αλεξιάδου, Απόστολος Γαρούφος, Μυρσίνη
Καλαμπαλίκη

Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου:
Ασημάκης Φλιάτουρας

Μεταφορτώτρια: Μαρία Σουκαλοπούλου

Γραφικά: Canva

Έκδοση 1.0
Μάιος 2025

Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (ΜΙΣ) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.